

Kniha první

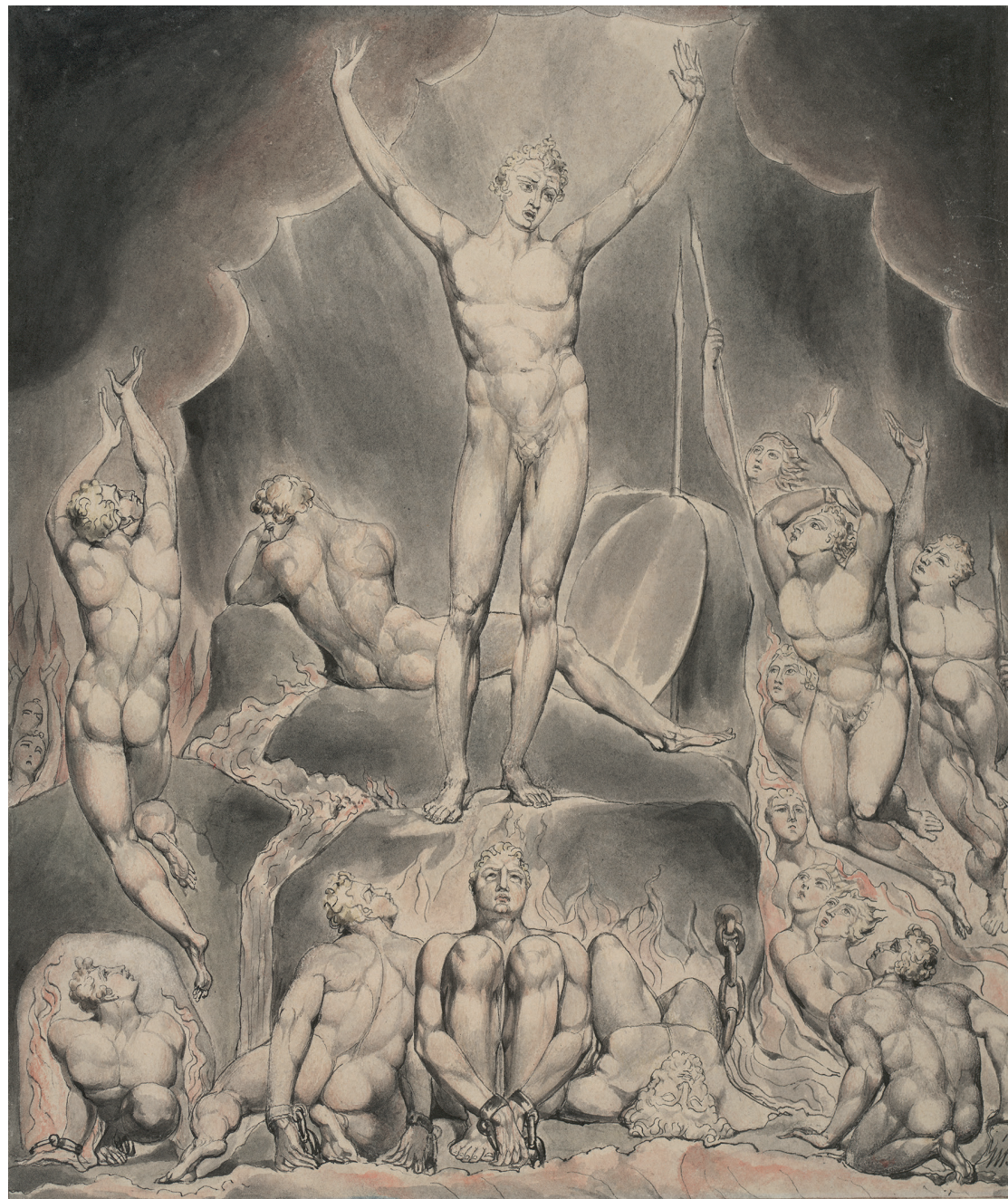
Tato první kniha ve stručnosti nastíní celé téma neposlušnosti člověka a jeho následné vyhnání z ráje, který obýval. Poté se dotkne hlavní příčiny pádu člověka, to jest hada, lépe řečeno Satana v hadovi, který se vzbouřil proti Bohu, získal na svou stranu mnoho andělských pluků a na Boží rozkaz byl s celým svým vojskem svržen z nebe do hluboké propasti. Báseň letmo zmíní tuto událost, pak skočí rovnou doprostřed děje a představí Satana s jeho anděly svrženými do pekla. Je to místo naprosté temnoty, kterému se nejvýstižněji říká Chaos. Omráčen a omámen zde Satan se svými anděly leží v ohnivém jezeře, posléze se mu vrací vědomí a přivolá k sobě Belzebuba, který se mu nejvíc blíží hodností a důstojstvím, a probírá s ním jejich strastiplný pád. Poté probouzí své početné a omráčené bojovníky, kteří tam leží s ním. Ti vstávají a řadí se do formací. Jejich velitelé jsou pojmenováni podle božstev později známých v Kanaánu a přilehlých krajích. Satan je osloví, dává jim naději, že znovu získají nebe, a zároveň jim oznámí, že podle starého nebeského proroctví má být stvořen nový svět a noví tvorové na něm. Podle mínění starých otců andělé existovali dlouho před stvořením světa. Satan na sněmu podává zprávu o pravdivosti tohoto proroctví a naznačí, co z něho vyplývá. Jeho spolubojovníci poté postaví Satanův palác zvaný Pandemonium, který se náhle pozvedne z hlubin. Satan a jeho párové zde budou pořádat své sněmy.

O první lidské neposlušnosti,
 o stromu poznání, jehož plod Adam
 ochutnal, poznal smrt a věčný žal,
 a vyhnán z ráje byl, až do doby,
 5 kdy Kristus navrátil mu blaženost,
 zpívej, má Múzo. Hledej inspiraci
 v Mojžíšovi, jenž na vrcholu hory
 Choréb a také na Sínaji učil
 svůj vyvolený lid, jak nebesa
 10 a země vzešly z Chaosu. Když se ti
 líbí víc Sión s říčkou Siloe,
 co obtéká svatyni, přijmu rád
 tvou pomoc z těchto svatých míst
 a odvážně chci vyzpívat svou píseň
 15 nad horu Helikón, to sídlo Múz –
 vždyť větší báseň nikdo nenapsal.
 Ty, Bože, jenž jsi ryzí, čisté srdce
 vždy cenil výš než chrám, Ty, jenž vše znáš
 a u všeho jsi od počátku byl,
 20 a jako holubice rozprostřels
 svá mocná křídla nad obrovskou pustou
 prázdnotou, abys oplodnil ji – dej
 světlo mé tmě, mou nízkost pozdvihni,
 ať mohu k nebi vyklenout své téma:
 25 chci věčnou Prozřetelnost obhájit
 a cesty Boží lidem zdůvodnit.
 Ty přece vidíš všechno na nebi,
 do hlubin pekla dohlédneš, tak řekni,
 proč naši prarodiče ztratili
 30 svůj šťastný stav a přízeň nebe,
 nedbali jediného omezení,
 které jim určil jejich Stvořitel?
 Kdo svedl je k tak podlé, hnusné vzpouře?
 Satanský had to byl. To jeho lest,
 35 živěná závistí a pomstou, svedla
 pramatku lidstva. Stalo se to v čase,
 kdy Satan s vojskem vzpurných andělů
 chtěl získat slávu, jež mu nepatřila.

- Myslel, že vyrovná se Nejvyššímu,
40 když se mu vzepře. Ctižádostí štván
a pýchou zaslepen, na souboj vyzval
nebeský trůn a Boží majestát.
Měl to však marné. Všemohoucí Bůh
s takovou prudkostí ho srazil z nebe,
45 že Satan v plamenech se řítíl vzduchem
do bezedného pekelného zmaru,
aby tam v ocelových okovech
za trest a navždy skučel v plamenech –
tak skončí ten, kdo protiví se Bohu.
50 Po devět dní a devět nocí se
Satan a všichni jeho hrůzní druzi
převalovali v té pekelné výhni,
zničení sice, ale nesmrtelní.
Satan z té zkázy vzteky přímo zuří.
55 Ten pád a bolest trvalá ho mučí,
zlověstně pořád koulí očima,
čímž dává znát své soužení a děs,
zarytou pýchu, zatvrzelou zášť;
andělským zrakem obzírá tu spoušť,
60 tu strašnou, zdivočelou pustinu,
tu hrůznou kobku proměněnou v pec,
v níž místo světla vidět je jen tma,
hořící hoře, zármutek a žal,
kraj stínů truchlivých, kde mír
65 a spočinutí místo nemají
a naděje se nikdo nedočká,
jen muka bez konce tam jsou,
záplava plamenů tam stráví všechno,
jenom ne síru, co ten požár živí.
70 Takovým peklem věčná spravedlnost
ztrestala rebely. V naprosté tmě
jsou uvěznění, od Boha a světla
nebe je dělí třikrát větší dálka,
než ze středu je až na samý pól.
75 Jak odlišné je nebe, odkud padli!

V poryvech plamenů a v chaotické
změti těl Satan poznává své druhy.
Hned vedle něj se zmítá jeden z nich –
mocný a zločinný jak Satan sám
80 a v Palestině pozděj známý jako
Belzebub. Po strašném mlčení Satan,
odteďka úhlavní nepřítel nebe,
na něho promluví směлыми slovy:

„Jsi-li to ty, jak změnil tě tvůj pád!
85 Královstvím světla byl tvůj domov kdysi,
oblečen do jasu tys zářil víc
než miliony andělů. Nás dva
dřív spojovaly stejné záměry,
myšlenky, naděje i obavy,
90 že naše smělé plány nevyjdou.
Teď spojuje nás strádání a zkáza.
Klesli jsme hluboko, a z jakých výšin!
To on a jeho hrom nás porazil,
dřív nikdo neznal sílu jeho zbraní.
95 Čím mocný vítěz ještě udeří?
Však nebudu se kát a necouvnu.
Ztratil jsem, pravda, lesk, však pevná mysl,
pohrdlivý vzdor vzešlý z ponížení
mě přiměl čelit nejmocnějšímu
100 a s velkým vojskem vzpurných andělů,
kteří se jemu vzepřeli a dali
přednost mně, vyzval jsem ho na souboj:
na pláních nebe svedl jsem s ním bitvu,
během níž jsem ho málem svrhl z trůnu.
105 Co na tom, že jsme prohráli? Nic není
ztraceno. Naše nezlomná vůle,
smrtelná zášť a snaha pomstít se,
odvaha nevzdat se a neustoupit –
toť záruka, že si nás nepodrobí.
110 Tu radost já mu nikdy nedopřeju.
Jeho hněv ani moc mě nepřinutí
o milost vkleče škemrat, zbožňovat

Satan svolává své vojsko.

toho, kdo se tak bál, že moje paže
mu vezme jeho říši. To by bylo
115 podlé a hanebné víc než ostudný
můj pád. Nám souzena je božská moc
a nebe v nás se nikdy nezapře,
a proto posílení zkušenostmi
z té velké bitvy vidíme teď dál
120 a máme šanci úskokem či silou
vést nesmiřitelnou a věčnou válku
s naším velkým nepřítelem,
který teď radostí bez sebe jásá,
že pánem je a samovládce nebe.“

125 Tak pyšně chvástal se ten padlý anděl,
ač duši zmučenou měl beznadějí.
A takhle odvětil mu jeho druh:

„Všemocný kníže, vládce mnoha vládců,
tys do války ved šiky serafů,
130 statečně s nimi pouštěl děs a hrůzu,
věčného krále nebe ohrozil,
zpochybnil jeho drzou svrchovanost,
opřenou o moc, náhodu či sudbu.
Až příliš dobře a s politováním
135 vnímám náš pád a hořkou porážku.
Nebe jsme ztratili a naše vojsko
sraženo bylo do propasti hlubší,
než andělské houfy kdy poznaly.
Mysl a ducha však porazit nelze
140 a nám se navzdory všem našim prohrám,
bezmezné bídě a neštěstí zas
podaří vzkřísit naši zašlou slávu.
Co když náš mocný přemožitel
(musí být všemocný, jinak by přece
145 nemohl srazit vojsko naší síly)
nám nechal naši odvahu i ducha,
abychom všichni tím víc trpěli
a ukojili jeho zlostnou pomstu,